

Eerlijke vleesprijs inclusief milieukosten hard nodig, voor onze boeren en gezondheid

Wereldwijd en ook in Nederland neemt de vraag naar vlees toe, met de bijbehorende uitstoot van broeikasgassen, ondanks dat een forse daling nodig is om de klimaatdoelstellingen te behalen. Twaalf procent van de uitstoot van broeikasgassen in Nederland (22,8 Mton CO₂-eq) is momenteel toe te schrijven aan de veehouderij ([PBL/CLO, 2019](#)).

Rijke landen met een vleesconsumptie hoger dan de gezondheidsrichtlijnen, moeten daarom het voortouw nemen om de vleesconsumptie te verlagen. Dit is de strekking van de recente [IPCC rapporten \(IPCC, 2019\)](#) en het [Eat/Lancet rapport \(Lancet, 2019\)](#) over landbouw, voedsel en klimaat. Ook het door LTO gesteunde [Klimaatakkoord \(2019\)](#) vraagt om 40 procent minder consumptie van vlees en een voedingspatroon met meer groenten. Het verhogen van de prijs die consumenten betalen voor vlees is een van de meer effectieve manieren om dat te bereiken, zoals bij de accijns op tabak is gebleken. Een eerlijke prijs is nodig omdat veel mensen zeggen dat ze minder vlees willen eten, daar niet in slagen, en het helpt tevens degenen die minder gemotiveerd zijn hun gedrag te veranderen. Een prijs vermijdt ‘freerider gedrag’ en zorgt ervoor dat veel consumenten hun vleesconsumptie verlagen.

Lekker eten gaat tegenwoordig steeds meer samen met gezond eten en onze aandacht voor het milieu. Bijna zeventig procent van de Nederlanders wil toe naar een eerlijkere vleesprijs voor het milieu en de boer, blijkt uit een steekproef onder 4.730 personen ([Kieskompas 2018](#)). De beste vertaling van deze wens is om die meerkosten via een ‘virtueel’ Fonds Eerlijke Voedselprijs” terug te geven aan enerzijds de bevolking en anderzijds aan onze boeren. Vlees, eieren en zuivel worden door de ‘terugsluis’ dan klimaat-, natuur- en diervriendelijker gemaakt.

Daarnaast zijn er ook economische argumenten voor het verhogen van de prijs van vlees in de supermarkt en horeca. De maatschappelijke kosten per 100 gram kip, varkens- en rund/kalfsvlees bedragen respectievelijk € 0,20, €0,45 en €0,57. Dit is vastgesteld in een nieuwe studie van CE Delft en CLM ([CE Delft/Vergeer, 2019](#)) in opdracht van de TAPP Coalitie (True Animal Protein Price Coalition), een nieuwe organisatie die zich inzet voor een ‘true price’ voor vlees en andere dierlijke producten. Deze maatschappelijke kosten zijn nu nog niet verwerkt in de prijs van vlees, waardoor de consumptie hoger is dan maatschappelijk optimaal. In deze kostenraming zijn naast de kosten voor de uitstoot van broeikasgassen ook de kosten van andere stoffen die resulteren in milieuvervuiling (zoals fijnstof, en stikstof (NH₃ en NO_x)), de impact van landgebruik op de biodiversiteit en dierziekten meegenomen. Er is gerekend met een tarief van 90 euro per ton CO₂ equivalent. Gezondheid als extern effect is nog niet meegenomen. Netto positieve welvaartseffecten bedragen volgens CE Delft 791 miljoen euro per jaar in 2030.

Voorstel

Gezien deze maatschappelijke wens en economische argumenten stellen wij voor om een eerlijke vleesprijs, in de vorm van een verbruiksbelasting op vlees, geleidelijk in te voeren, en tegelijk de btw op groenten, fruit en vleesvervangers met 4 procent te verlagen. Het tarief voor kip, varkensvlees en rundvlees wordt gedifferentieerd op basis van de externe milieukosten ([CE Delft, 2018](#)). Vlees wordt dan bij invoering circa 20 eurocent per ons duurder. Een geleidelijke invoering – een prijsstijging met 1 tot 3 procent per jaar - geeft de landbouwsector en consumenten de mogelijkheid om te wennen aan de nieuwe prijzen. Hieronder de tabel die het tarief van de verbruiksbelasting per 100 gram vlees tussen 2021 en 2030 inzichtelijk maakt.

Verbruiksbelasting op vlees (per 100 gram)		
(eerlijke vleesprijs inclusief alle milieukosten vanaf 2030)	2021	2030
Rund- en kalfsvlees	€ 0,27	€ 0,57
Varkensvlees	€ 0,21	€ 0,45
Kippenvlees	€ 0,09	€ 0,20

Bron: CE Delft/CLM (2019)

In 2030 zijn alle milieukosten voor o.a. CO₂ in de vleesprijs opgenomen. Dan zal de prijs van vlees met ons voorstel circa 30 procent hoger liggen dan nu. Hierdoor zal de vleesconsumptie volgens de berekeningen van CE Delft dalen van 45,3 kg per persoon in 2019 tot 23,1 kg per persoon in 2030 (waarvan 9,3 kg varkensvlees, 2,5 kg rund- en kalfsvlees en 11,3 kg kippenvlees). Dat is een daling van ongeveer 50 procent. Verder zal het voorstel volgens CE Delft een emissiereductie opleveren van 4,2 miljoen ton CO₂-equivalenten, waarvan 2,7 in Nederland. Het RIVM publiceerde onlangs de resultaten van een vergelijkbaar scenario (Biesbroek, 2019).

Compensatie huishoudens

De bedoeling van de eerlijke vleesprijs is niet om de inkomensverschillen tussen huishoudens te vergroten, maar dit kan wel een bijwerking zijn. Daarom kan een gedeelte van de opbrengsten worden teruggesluisd om huishoudens te compenseren voor de stijgende voedselkosten en zo een breed maatschappelijk draagvlak te realiseren. De koopkracht kan gecompenseerd worden door gerichte compensatie van huishoudens met een laag inkomen via belastingen of toeslagen.

Door tegelijkertijd met de verbruiksbelasting op vlees tevens het BTW tarief voor groente en fruit te verlagen van 9 naar het EU-minimum van 5 procent (ook gefinancierd via de opbrengst van de 'eerlijke vleesprijs', wordt niet alleen de koopkracht deels gecompenseerd, maar wordt ook duurzaam en gezond gedrag gestimuleerd. Wij adviseren dit, samen met een (meng)vorm van compensatie voor 40-60 procent van de laagste inkomens. Deze groep gaat er dan netto iets op vooruit: bij 45 kg vleesconsumptie gemiddeld per persoon per jaar en een tarief van 20 eurocent per ons, stijgen de lasten met 90 euro per jaar. Een compensatie van 120 euro per jaar - bijvoorbeeld een hogere zorgtoeslag van 10 euro per maand voor 5 miljoen Nederlanders - is een netto voordeel.

Compensatie boeren

De eerlijke vleesprijs kan naast het compenseren van de lage inkomens gebruikt worden voor verschillende maatregelen die consumenten en boeren ondersteunen. Wij stellen voor om een deel van het geld te besteden aan een pakket van 450- 600 miljoen euro per jaar aan subsidies voor boeren voor milieu-, natuur-, klimaat- en diervriendelijke maatregelen uit het Fonds Eerlijke Voedselprijs. Onderdeel hiervan is dat elk jaar tot 2030 op vrijwillige basis 1% van de dierrechten wordt opgekocht. Als gevolg hiervan zal er meer stikstofruimte zijn en kan er weer gebouwd worden. Een subsidie voor koeien die langer in de wei lopen, helpt hierbij ook. Deze maatregel is samen met boeren opgesteld.

Uitvoering

Het is mogelijk binnen twee jaar een eerlijkere vleesprijs in te voeren. Dit kan als we de politieke woordvoerders ervan overtuigen dat dit plan een heel aantal acute problemen -en wat oudere voornemens in het Regeerakkoord- oplost. De eerlijkere vleesprijs is een beleidsinstrument waarbij de externe kosten van vleesproductie door de consument betaald worden. Deze nieuwe verbruiksbelasting kan worden geïnd bij de supermarkt, horeca en slagerij of bij de slachterij/importeur en levert jaarlijks stabiel ruim 1 miljard euro op. De uitvoering is een uitdaging, maar is juridisch en uitvoeringstechnisch mogelijk, blijkt (Tapp Coalitie, 2019).

Oproep

Politieke partijen moeten nu keuzes maken die goed zijn voor Nederland, onze boeren, het klimaat, milieu, natuur, dierenwelzijn en volksgezondheid en lagere zorgkosten (Remmers, 1996, CE Delft, 2012, PBL, 2016). Een eerlijke prijs voor vlees is hier een onderdeel van. Het voornemen hiertoe is een efficiënte manier om de klimaatdoelen te behalen (PBL, 2008) en zal de zorgkosten verlagen (Kooreman, 2013, Springmann 2018, Biesbroek 2019). Er ligt een goed doordacht, uitvoerbaar, breed gesteund plan (zie Tapp Coalitie, 2019, CE/CLM, 2013). Nederland kan zo het eerste land ter wereld zijn met een eerlijke vleesprijs (FAIRR, 2018).

5.1, 2, e

5.1, 2, e

rgen a

Bijlagen:

Tabel 1: Tarieven eerlijke vleesprijs (in eurocent per ons vlees); voorstel TAPP Coalitie op basis van CE/CLM rapport in opdracht van TAPP Coalitie en CE rapport 'De echte prijs van vlees', 2018

Jaartal	Kippenvlees	Varkensvlees ¹⁾	Rund- en kalfsvlees
2021	9,5	21,3	26,9
2025	13,9	30,9	38,9
2030	20,4	45	57
Jaarlijkse prijsverhoging in eurocent/ons na 2021	1,1	2,4	3
Supermarktprijs in 2018 in eurocent/ons (CE, 2018)	70	77,5	121,7
Prijsverhoging 2021 t.o.v. 2018	12%	21,5%	18,1%
Prijsverhoging 2030 t.o.v. 2018	22,5%	36,7%	31,9%

1) Bij gemengde vleessoorten (zoals bij half-om-half gehakt) geldt het laagste tarief, in dit geval van varkensvlees; het voorstel kan uitgebreid worden naar alle soorten vlees.

Tabel 2: Bestemming opbrengst eerlijke vleesprijs in miljoen euro's per jaar

Jaar	Vergoedingen voor duurzame landbouw en voor stimulans vraag naar duurzaam geproduceerd voedsel (mln euro/ jaar)	Btw verlaging 9% naar 5% voor alle groenten, fruit, aardappelen, noten champignons, diepvriesgroenten, vleesvervangers ¹⁾ (mln euro/ jaar)	Compensatie huishoudens (60% laagste inkomens, en/of hogere zorgtoeslag voor 60% laagste inkomens met zorgtoeslag) (mln euro/ jaar)	Compensatie / invoeringskosten (slachterijen en vleesimporteurs voor hogere administratieve lasten, omzetsdaling, omscholing personeel; slaggers en buitenlandse vleesexporteurs voor omzetsdaling, ICT systemen en handhaving Belastingdienst, voorlichtingscampagne)	Kosten of misgelopen overheidsinkomsten in miljoen euro per jaar
2021	600	280	270	26	1.176
2025	500	290	470	6	1.266
2030	450	300	600	6	1.356

Tabel 3 :Vergoeding geleverde maatschappelijke diensten (klimaat, milieu, dierenwelzijn, natuur)

Sector	Subsidie in mln euro per jaar	%	Gemiddelde vergoeding per bedrijf in euro/jaar
Varkenshouderij	103	17	29.428
Pluimveehouderij	74	12	71.844
Melkveehouderij	322	54	18.941
Akkerbouw/overig	101	17	7.285
Totaal	600	100	17.853

Literatuur

Biesbroek/RIVM (2019), *Healthy and Sustainable Diets. Finding co-benefits and trade-offs for the Netherlands*. https://www.researchgate.net/publication/334966138_Healthy_and_Sustainable_Diets_-_Finding_co-benefits_and_trade-offs_for_the_Netherlands

CE/CLM 2003, *De klant betaalt mee. Financiering van de transitie naar een duurzame landbouw*
https://www.clm.nl/uploads/pdf/564-klant_betaalt_mee-web.pdf

CE Delft (2012), *Milieueffecten verbeteropties Nederlandse eiwitbronnen*.
https://www.natuurenmilieu.nl/wpcontent/uploads/2015/10/120909_ce_delft_2822_milieueffecten_verbeteropties_nederlandse_eiwitconsumptie_def.pdf

CE Delft (2018) *De echte prijs van vlees*. <https://www.ce.nl/publicaties/2091/de-echte-prijs-van-vlees>

CE Delft, Vergeer/ CLM (2019) *Duurzaamheidsbijdrage vlees*.

FAIRR (2018), *The livestock levy report*. <https://tappcoalitie.nl/nieuws/8444/vleestax-onvermijdelijk-binnen-5-jaar-denken-grote-beleggers>

IPCC (2019), <https://www.volkskrant.nl/nieuws-achtergrond/minder-vlees-en-duurzamer-voedsel-zijn-vereisten-als-we-de-opwarming-van-de-aarde-willen-beperken~bde95d8/>

Kieskompas (2018), *Achtergrond opiniepeiling vleesconsumptie verminderen, milieuschade beprijzen*.
<https://www.tappcoalitie.nl/nieuws/8394/voorbeeld-nieuwsbericht>

Klimaatakkoord, (2019) *Hoofdstuk landbouw*. [klimaatakkoord-c4+Landbouw+en+gebruik.pdf](https://www.klimaatakkoord.nl/documenten/soorten/rapporten/2019-07-01/hoofdstuk-landbouw)

Kooreman in ESB (2013) *Belastend vlees en vlees belasting* <https://esb.nu/esb/20011634/belastend-vlees-en-vleesbelasting>.

Lancet (2019) *EAT-Lancet Commission on Food, Planet and Health Report*.
<https://tappcoalitie.nl/nieuws/9258/wetenschappers-in-the-lancet--overleven-op-aarde-lukt-alleen-met-dieet-met-minder-vlees-en-zuivel>

PBL (2008) *Vleesheffing wereldwijd relatief tot 2050 goedkoopste klimaatinstrument*
<http://www.pbl.nl/publicaties/2008/Vleesconsumptie-en-klimaatbeleid>

PBL, 2016, *Belastingverschuiving: meer vergroening en minder complexiteit*.
http://www.pbl.nl/sites/default/files/cms/publicaties/pbl-2016-belastingverschuiving-meer-vergroening-en-minder-complexiteit_1737.pdf

PBL, 2019. *Broeikasgasemissies door landbouwproductie en voedsel-consumptie*, Planbureau voor de leefomgeving (PBL); CLO Compendium voor de leefomgeving, Emissie broeikasgassen 1990-2018.

Remmers in ESB (1996) *De wenselijkheid van een hoger BTW tarief op vlees*.

Springmann (2018), *Health tax on meat*. <https://tappcoalitie.nl/nieuws/8442/gezondheidstax-op-rood-en-bewerkt-vlees-voorkomt-220-000-doden>

Tapp Coalitie (2019), te verschijnen 4 november: *Samen op weg naar een eerlijke wijze van beprijzen*, True Animal Protein Price Coalition. zie ook : tappcoalitie.nl/vleesaccijns, www.tappcoalitie.nl/rapporten, <https://tappcoalitie.nl/q-a-eerlijke-vleesprijs> en <https://tappcoalitie.nl/nieuws/8443/brede-coalitie-van-artsen-en-bedrijven-vraagt-kabinet-om-vleestax->